

**MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION
AND SCIENTIFIC RESEARCH
„1 DECEMBER 1918” UNIVERSITY OF ALBA IULIA
DOCTORAL SCHOOL OF PHILOLOGY**

PHD THESIS

-ABSTRACT-

Scientific coordinator:

Prof. univ. dr. Ion BUZAȘI

Author:

Simona OARGĂ (PINTEA)

**Alba Iulia
2017**

**MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION
AND SCIENTIFIC RESEARCH
„1 DECEMBER 1918” UNIVERSITY OF ALBA IULIA
DOCTORAL SCHOOL OF PHILOLOGY**

**TIMOTEI CIPARIU – THE WRITER
-ABSTRACT-**

Scientific coordinator:

Prof. univ. dr. Ion BUZAȘI

Author:

Simona OARGĂ (PINTEA)

**Alba Iulia
2017**

CONTENTS

INTRODUCTION.....	5
CHAPTER I.	
TIMOTEI CIPARIU AND HIS EPOCH: HISTORICAL, CULTURAL AND LITERARY LANDMARKS.....	20
I.1. Cipariu's Blaj.....	21
I.2. The literature of his epoch.....	24
CHAPTER II.	
A SCHOLAR OF ENCYCLOPEDIC DIMENSIONS.....	52
II. 1 Elements to define the concept of encyclopedic personality	52
II.2. Biographical essential elements.....	53
II.3. Timotei Cipariu – The linguist and the philologist.....	58
II.4. Timotei Cipariu – The historian.....	62
II.5. Timotei Cipariu – The theologian.....	66
II.6. Timotei Cipariu – The journalist.....	80
CHAPTER III.	
TIMOTEI CIPARIU – THE WRITER.....	85
III. 1. Timotei Cipariu – The memoirist.....	88
III.1.1 Memoirs - as literature border.....	88
III.1.1.1 Memoirs as literature.....	88
III.1.2 Cipariu's Memoirs	91
III.1.2.1 <i>Început de autobiografie</i> or <i>Memorii</i>	94
III.1.2.2 Structure and content.....	97
III.1.2. Cipariu, Creangă, Blaga, Reteganul - Comparative presentation.....	101
III.1.3 Travel journal.....	109
III.2. Timotei Cipariu – The epistolary.....	113
III.2.1 The epistle: definition and evolution of the concept.....	115
III.2.2 Cipariu's epistles	121
III.2.2.1 The ensemble of the text: subject, object, structure, characters...	121
III.2.2.2 The themes of the letters.....	135
III.2.2.3 Art of portraying.....	153
III.2.2.4 The relationship Cipariu – Bariț.....	158

III.3. Timotei Cipariu – The Poet.....	166
III.3.1 Framing thematic guidelines.....	166
III.3.2 Timotei Cipariu – unreported poet.....	170
III.3.3 Timotei Cipariu – recovered poet.....	173
III.3.4 The poetic universe of Cipariu.....	178
III.3.4.1 The themes of the poems.....	178
III.3.4.2 The analysis of Cipariu's style.....	210
III.4. Timotei Cipariu – The Orator.....	222
III.4.1. The birth and maturation of the orator.....	222
III.4.2. The renaissance of the orator.....	229
III.4.3. Cipariu's speeches	232
III.4.3.1. The school speeches or eulogy of the science and the humanity.....	232
III.4.3.2. The cultural speeches: a language, a culture, a nation.....	248
III.4.3.3. The political speeches.....	266
III.5. Timotei Cipariu – other literary aspects.....	272
III.5.1. Timotei Cipariu – folklorist.....	272
III.5.1.1. Cipariu and the folklore or popular literature.....	272
III.5.1.2. Cipariu – collector of folklore.....	274
III.5.2. Timotei Cipariu – literary critic	277
III.5.3. Timotei Cipariu –literary historian.....	281
CHAPTER IV	
TIMOTEI CIPARIU – A REVERENTIAL PORTRAIT IN LITERARY EVOCATIONS.....	287
IV.1 Tributes in prose.....	288
IV.2 Lyrical tributes.....	307
CONCLUSIONS.....	318
BIBLIOGRAPHY.....	323

ABSTRACT

Timotei Cipariu is well-known in the Romanian cultural landscape as a spirit that transcends the limits of Blaj, the place where he developed and served, and the limits of the United Church and of the Romanian nation, for a place in the European history. The dimensions of his personality and of his work awaken in the soul of anyone researching on these themes contrarious feelings - inhibition and deep admiration, similar perhaps with Cipariu's feelings while talking about Blaj and its local schools: "which place in the Romanian nation, which school from all the Romanian schools gave us so many great men, pious in religion, faithful to the reigning House and with so much education as the men from the schools of Blaj are? Where did the seed scattered by the good farmer give birth more significant fruits than the seed scattered on this place that seemed sterile and badly cultivated? Where is a better harvest than on this field?"¹

Himself an exponential product of the evoked schools, Timotei Cipariu proved to be a fertile land that brought

¹ Timotei Cipariu, *Cuvântare rostită la 11 octombrie 1854, cu prilejul aniversării unui secol de la deschiderea Școlilor din Blaj*, în Timotei Cipariu, *Discursuri*. Ediție îngrijită, antologie și glosar de Ștefan Manciulea și Ion Buzași, prefață și bibliografie de Ion Buzași, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1984, p. 21.

hundredfold fruits, through continuous work and serious research, completed by the love for the Romanian nation, everything concretised in works and activity that fully contributed to the cultural and spiritual growth of our nation.

Presented, even only in general lines, his activity and work is impressive. Various fields he contributed to, from *linguistic* and *philology* to *history*, *theology*, *journalism*, *culture* and *politics*, compound the portrait of a teacher with encyclopaedic formation. In the same time, his achievements in the field of Romanian literature, *poetry*, *memoirs*, *elocution* and *correspondence*, completed by *literary history*, *theory* and *critique* complete Cipariu's portrait.

First of all, the manifestation of his spirit in the scientific and literary domains, characterised by amplex and diversity, erudition and complexity, justifies on one hand the small number of monographic approaches and the preference of the researchers for partial and fragmentary approaches of concrete sectors from the activity of this cultural personality: "Timotei Cipariu has the aura of a Renaissance era intellectual and one of encyclopaedist. Thus, his scientific literary activity, ample and diverse, attracts and inhibits in the same time. There is little monographic research on this impressive personality of the Romanian culture, in spite of

much partial, fragmentary research approaching the fields of activity of the encyclopaedist”².

A second remark, closely related to the first one presented above, highlight the fact that some aspects in Timotei Cipariu’s activity, e.g. *linguist* and *philologist*, were seriously researched, while others remain less approached and brought to light. Timotei Cipariu as a writer is an example for this remark. Little known during his life, this dimension of the encyclopaedist of Blaj remains a recent revelation in the literary history. After almost a century of silence, the writer Cipariu starts speaking again in new edited works: *Jurnal*³, *Poezii*⁴, *Discursuri*⁵ and *Epistolar*⁶, which, as the title of the

²Ion Buzași, *Timotei Cipariu – scriitorul*, Blaj, Editura Buna-Vestire, 2005, p. 146.

³Timotei Cipariu, *Jurnal*. Ediție îngrijită, prefață, note și glosar de Maria Protase, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1972.

⁴Idem, *Poezii*. Îngrijirea ediției, antologie, prefață și note de Nicolae Albu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1976.

⁵Idem, *Discursuri*. Ediție îngrijită, antologie și glosar de Ștefan Manciulea și Ion Buzași, prefață și bibliografie de Ion Buzași, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1984.

⁶Timotei Cipariu’s *Epistolar* appears in a first edition in the collection *George Bariț și contemporanii săi*, vol. IV. *The correspondence with Constantin Papfalvi, Simion Mihali-Mihailescu, Timotei Cipariu and Alexandru Sterca Șuluțiu*, coordinators Ștefan Pascu and Iosif Pervain. Ediție de Ștefan Pascu, Iosif Pervain, Ioan Chindriș, Dumitru Suciu și Ioan Buzași, București, Editura Minerva, 1978, pp. 71-355, followed by a single text: Timotei Cipariu, *Epistolar 1836-1877*. Cuvânt înainte de academician Eugen Simion, text îngrijit, studiu introductiv și note de Ioan Chindriș, București, Editura Academiei Române, 2005.

edited collection suggests, “restore” in the Romanian literature his image in four aspects: memoirist, letter-writer, poet and orator. These recently edited works benefit by the presence of philology personalities that tend, put together and preface the volumes, opening new paths and offering instruments of approach useful in researching Timotei Cipariu as a writer.

In spite of all these remarkable progresses, momentary, excepting the contribution of the literary historian Mircea Popa⁷, the first to present Cipariu as a writer in an ample monography, and the contribution of the literary historian Ion Buzăși, whose constant interest are materialised in studies and articles, planned to be gathered in a future volume⁸, there is no research (monograph) dedicated exclusively and completely to the writer Timotei Cipariu. The aim and the importance of our thesis derive from this context.

The aim of our work is to reconstitute and offer to the Romanian literary history the real dimension of the personality of the writer Timotei Cipariu, in a presentation that aims

⁷ The detailed and serious research of the literary historian Mircea Popa on the subject are concretised in studies and gathered in the volume *Timotei Cipariu, ipostazele enciclopedistului*, București, Editura Minerva, 1993.

⁸ Ion Buzăși, *Timotei Cipariu – scriitorul*. Although, though its contributions, the work is very useful in discovering Cipariu as a writer, the author underlines that “as a collection of articles, studies and literary notes, the book does not present the compositional unity of a monograph”, p. 5.

mainly the value of his artistic creation, as suggested by the title of our thesis: *Timotei Cipariu – the writer*.

The importance and the present of our PhD thesis is generated on one hand by the unprecedented approach as PhD thesis of the writer Timotei Cipariu, and, on the other hand, by the working method which uses the results of previous research for a new analysis and interpretation, applying the notions of literary theory on the text, with the aim of highlighting the artistic value.

Thus, the innovative character of the research resides in the same time in the unicity of the approach and in the reception of the literary text from thematic, formal, structural, conceptual and stylistic perspectives, requiring to decipher linguistically and artistically the works and to understand their message and the techniques used in their construction. In other words, we intended to discover an artistic universe, because the writer chose, and combined the words and their meanings, leading to aesthetic changes.

The choice of the team started first of all from the fact that Timotei Cipariu is not a spent subject and that, as detailed above, new research is necessary. The recent history, containing editions and interpretations on the texts and the manuscripts belonging to Timotei Cipariu, is an eloquent

example that the writer Cipariu is an opened subject and our research may be a useful scientific contribution. Secondly, we confess an emotional dimension of the theme, a sort of local patriotism, living in Blaj and teaching Romanian language and literature in the same college where Timotei Cipariu studied, taught and functioned as manager for more than two decades. We consider that Cipariu's example of erudition and literary activity may motivate attitudes and constructive ideas for ourselves and those around.

* * *

The thesis is structured on four chapters.

Starting from the fact that Timotei Cipariu lived, worked and created in a specific historical, ideological and cultural context, we considered as opportune to present in the **first chapter** a retrospective of the Transylvanian cultural context of the 19th century in general lines: a general presentation of the local literature and the events and the cultural, social and political ideas that animated Blaj during the mentioned period.

The second chapter is dedicated the encyclopaedist Timotei Cipariu and has the role of introducing us in his scientific and creating universe. Due to the fact that he

activated in many different scientific fields, some intensively researched, we described in this chapter the facets that compound the profile of the Transylvanian encyclopaedist, as contoured by the various fields of science he was active in, together with the results of the previous research on the theme, showing first of all the importance of his contribution to the development of the Romanian culture. Thus, we travelled back in time, re-compounding the essential landmarks of his life and activity and the elements that contributed to his development as individual, scientist and writer. We insisted of the fundamental elements that give him the *aura of an encyclopaedist*: first, a linguist, philologist and historian, showing the harmonious intertwining of the domains in linguistic works, which transformed Cipariu in *the parent of the Romanian philology* or *the first important Romanian linguist*; second, a theologian, who reedited cultic books replacing the Cyrillic alphabet with the Latin one. He also wrote manuals of biblical theology and enriched the local tradition of the translations of Bible with a version that, unfortunately, may be consulted only as manuscript⁹. Last, but not least, Timotei Cipariu was a journalist. Next to the contributions for the magazines *Foaie*

⁹The manuscript is deposited at Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj, *Manuscrise românești*, cota 54.

pentru minte, inimă și literatură and *Gazeta de Transilvania*, he was the editor in chief of *Organului luminărei* (1847), latter called *Organul național*, and the editor of the monumental *Arhiv pentru filologia și istoria*, a unique appearance in the Romanian literature, until the year of 1970, when D. Panaitescu-Perpessicius founded the magazine *Manuscriptum*.

The third chapter is the nucleus of our thesis and the most important as significance. This chapter aims to present an analysis of the writer Timotei Cipariu under four hypostases: *memoirist, letter-writer, poet and orator*. Due to the fact that the portrait of the writer is completed by other literary hypostases (*literary history, theory and critique*), we presented in the last part of the chapter his activity as literary historian and critic and also folklorist.

We followed in this chapter the formation of the writer and the evolution of his literary writings and used their hermeneutics, guided by the idea of a progressive construction and of an access path to a deeper understanding of the ideas and of the methods of this personality. Thus, because “everything has a starting point in the text and returns to it through an attentive reading”¹⁰, we highlighted the importance

¹⁰ Adrian Marino, *Hermeneutica ideii de literatură*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1987, p. 11.

of the text. We interpreted Timotei Cipariu's texts in the cultural and literary context they were written in and showed their significance from the perspective of the modern instruments offered by the literary theory, assuming, after the model offered by Adrian Marino, "the advancing direction[...]in an anticipative-retrospective manner"¹¹.

We aimed in the same the framing of Timotei Cipariu's texts in specific literary genres, the identification of the themes, starting our investigation in an interdisciplinary manner. We analysed the texts and highlighted the stylistic and emotional valences from the artistic language. The memoir pages were constructed from a perspective of maturity and nostalgia, invading the soul of the writer and transformed in the end into an autobiographic novel. It catches the formation of young Timotei, willing to create a new literary genre, as he confesses. Another side of the memoirs shows a man mature in thinking, concentrating on the direct observance of people, places, society and reality and becoming aware of the needs of the Romanian people.

The historical reality presents a society with its social, political and national problems manifesting abundantly. This is the reality of Cipariu's creation, because the events he

¹¹*Ibidem*, p. 25.

emotionally participates to influence him directly as private person and writer. His work *Epistolar* shows him in a cobweb of events and preoccupations, actively and emotionally involved in the cultural, literary and educational life of the society. Thus, the letters addressed to his friend and journalism collaborator George Bariț have a profound documentary and historical value and, in the same time, a literary one, due to the writing qualities of their author, who transforms the text in a letter-novel and a canonical morals one. In this hypostasis, Cipariu approaches a realistic theme, in a new literary manner, achieving a social chronicle of Blaj.

The childhood is a source of key-factors for many of Timotei Cipariu's later activities, poetry being one of the happiest of them, because it is marked by the pleasant voice of a mother intoning songs and ballads, which woke up the interest for folklore and versification. Through talent and mastery, Cipariu opens a path to the depth of his soul and to the poetry and romanticism. The poetic creations take several forms: odes, hymns, epitaphs, sonnets and ballads, dialogued texts, invocations and lullabies, expressing intense emotions and a sentimentalist experience. The poetic text activates the reflexive dimension of the language, which receives the skill of expressivity, orality and subjectivity, depending on the

situations revealed in relation with the social aspects. Due to the fact that he writes driven by an interior impulse and is dominated by profound passions, Cipariu finds in poetry another modality to externalise the self “through the sacrifice of the intimacy and its subjective truth”¹².

The school period was for Timotei Cipariu a time of accumulating a serious preparation for the professional career and for his writing future. Although intensely oriented to the classical culture, the education was still modern through the achievement of linguistic and communicational instruments, characterised by variety and the construction of a rich humanist intellectual and spiritual universe, where the science and God coexisted in peace. All these aspects are reflected in his later speeches, contributing to his recognition of great orator. For this reason, we consider that the years as a teacher, the ecclesial, educational and cultural functions he had, as school manager, president of Astra, member of *Societatea Literară Română* and deputy in the Diet of Sibiu, were all situations in which Cipariu practiced and matured as orator. His discourses ate the result of concrete life and attitude situations, he tried to endow with soul and incarnate in words meant to touch minds

¹² Tudor Vianu, *Dubla intenție a limbajului și problema stilului*, în *Studii de stilistică*. Ediție îngrijită cu studiu introductiv și note de Sorin Alexandrescu, București, Editura didactică și pedagogică, 1968, p. 32.

and hearts, to transmit ideas and to produce noble feelings for school, education, country, nation and Romanian language.

We use instruments from the literary theory and rhetoric and typical structures of the literary correspondence and of the memorialist discourse to show the literary character of the works and to identify the projection modalities of the artistic vision on the world and life in the suggestive and novelty content of the texts.

The last **chapter, the fourth**, proposes a different presentation of Timotei Cipariu, a posthumous homage contoured from **literary evocations** in prose or verses. The people who knew him directly or through his writings felt the impulse to bring back to life the qualities of the Transylvanian encyclopaedist in physical or moral portraits, as the image of a Renaissance intellectual, the scholar of Blaj, a self-teacher, polyglot and patriot and a wonderful priest with literary inclinations, all these in a temporal and spatial space.

* * *

Timotei Cipariu was without a doubt a man of his times, which influenced him directly and he, at his turn, influences at scientific, cultural, social and political levels, in

new unitary orientations, the environment he lived and worked in.

The various fields of science he consistently contributed to, from linguistic and philology to history, theology, journalism, culture and politics, compound the portrait of an encyclopaedic teacher. Next to these main domains of activity, others come to complete his image: folklore, numismatics, natural sciences, translations, etc. and the list is not even complete.

The image of the teacher and of the scientist absorbed by long difficult researches is humanised by another image, of a sensible man, with profound emotional and artistic feelings, with fulfilments and regrets, prisoner between reality and ideal – the image of the writer Timotei Cipariu. His achievements in the field of the Romanian literature – memoirs, correspondence, poetry and oratory – next to the achievements in literary history, theory and critique, impose his name as writer, a dimension completing the portrait of an encyclopaedist.

We studied Timotei Cipariu's work from a double perspective. The first one is an extrinsic approach that offered us the possibility of a general vision and the occasion to discover the close connection with the biography of the writer,

the society he lived in, his ideas and literature. The second one, the intrinsic perspective, guided us to the interior of the text, through the identification of genres and styles and of his universe. The two perspectives complete and clarify each other, offering us a complex and unitary image on the writer Timotei Cipariu and on his creation.

The profound knowledge of the Romanian language and literature on one hand and of the Greek and Latin classical literature, on the other hand, also the connection with the European literary movements of his time, helped Timotei Cipariu to have an advanced vision on literature and on its role in the life of a language and of a nation. Timotei Cipariu's literary creation follows this vision.

Timotei Cipariu's literary work appears, on one hand, to be the expression of a profound and authentic life passing from nostalgia to regrets, from joy to sadness, from fulfilment to failure, in obvious equilibrium followed by the author, and, on the other hand, a personal contribution of the writer for his nation and language. Writing his memoirs or the travelling journal, speaking to the students, to the members of Astra or to the members of the Romanian Academy, speaking to the deputies in the Transylvanian Diet and even writing poetry, the writer Cipariu give life to his inner emotions, where the private

feelings are just a small part, always subordinated to the idea of literature and to his vision on the Romanian nation, he wants to see raised and elevated by literature, education and culture and by the Romanian language, which needs to be known and cultivated as the life principle of the nation. Thus, concepts as education, language, literature, culture and nation become aims, facets of the national and personal ideal, shared and systematically given to the others, every time and with every occasion, his literary writing serve this ideal, too. For these reasons, we may affirm that Timotei Cipariu did not write literature for growing his reputation, but used and grew his artistic talent in an attempt to diminish the distance between the concrete reality and the above presented ideal.

These coordinates permit the formation of a new artistic language created on the existential function, starting from a social activity, in fact a reaction, completed by the creative function, taking to the heights the soul and the mind, the language used for actions, for expressing ideas, beliefs, for offering advice or for convincing. The direct participation to events and the profound living of the feelings determine the writer to express his ideas in his writing in a manner destined to orient the will of the reader, too. Thus, his works are still of actuality.

The words have a specific organisation to Cipariu and the artistic language is considered the instrument of the writer in communicating feelings and vision, under various forms of literature, paths for knowing the world and contemplating it. He uses various stylistic procedures, which hide the real artistic ideas, the real attitude of the writer, born from the specific manner he responds to the exterior impulses. He found himself in the nostalgia of the childhood, in the beauty of the friendship, in intimate lyrics and in memorable discourses.

Thus, his literary works are the result of the confluence between profound life situations and the vision of an ideologist that intends to incarnate in the minds and the soul of his conational people noble feelings for nation, school, education, literature, language and culture.

This is the inheritance Timotei Cipariu intended to give to the Romanian culture and nation. We consider that giving value to his inheritance through PhD thesis is nevertheless a proper expression of recognition and gratitude.

BIBLIOGRAPHY

I. AUTHOR'S WORKS

- Cipariu, Timotei, *Acte și fragmente latine românești pentru istoria bisericei române*, Blaj, Tiparul Seminarului diecesanu, 1855
- Idem, *Călătorie în Muntenia*, în „Prietenii istoriei literare”, vol. I, București, 1931
- Idem, *Crestomație sau Analecte literare* din cărțile mai vechi și nouă românești tipărite și manuscrise, începând de la secolul XVI până la al XIX. Cu notițe literare, adunate și alese de Tim. Cipariu, Blaj, Tipariul Seminariului, 1858
- Idem, *Discursuri*. Ediție îngrijită, antologie și glosar de Ștefan Manciulea și Ion Buzași, prefață și bibliografie de Ion Buzași, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1984
- Idem, *Elemente de poetică, metrică și versificațiune*, Blaj, cu Tipariul Seminariului, 1860
- Idem, *Epistolar 1836-1877*. Cuvânt înainte de academician Eugen Simion, text îngrijit, studiu introductiv și note de Ioan Chindriș, București, Editura Academiei Române, 2005

- Idem, *Început de autobiografie*, publicat de Ștefan Manciulea în „Cultura Creștină”, Blaj, anul XX, nrr. 5-6/1940; nrr. 7-9/1940 și nrr. 10-12/1940
- Idem, *Începutulu creștinarei romaniloru din partile orientali ale Imperiului Rom. si anume pre marginile Dunărei in Daci'a si Moesi'a dupa date autentice*, Blasiu, Tipariulu Seminariului Arhi-Decesanu, 1865
- Idem, *Istoria Sfântă sau Biblică a Testamentului Vechiu și Nou pentru inceputori*, editiunea II, Blasiu, Tipariului Seminariului, 1959
- Idem, *Jurnal*. Ediție îngrijită, prefață, note și glosar de Maria Protase, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1972
- Idem, *Opere*, I. Ediție îngrijită de Carmen-Gabriela Pamfil, *Introducere* de Gavril Istrate, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1987
- Idem, *Opere*, II. Ediție îngrijită de Carmen-Gabriela Pamfil, *Introducere* de Mioara Avram, București, Editura Academiei Române, 1992
- Idem, *Poezii și scrieri religioase*. Antologie și prefață de Ion Buzăși, Editura Galaxia Gutemberg, 2008
- Idem, *Poezii*. Îngrijirea ediției, antologie, prefață și note de Nicolae Albu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1976

- Idem, *Predici*, în „Cuvântul Adevărului”, revistă bisericească, omiletică, pastorală, editată de ordinul Sf. Vasile cel Mare, Bixad, anul I, nrr. 8-9-10, 1940
- Idem, *Scientia litterarum*. Ediție, prefață, micromonografii, comentarii, note enciclopedice, glosar, indici, bibliografie de Stela Toma, București, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie literară „G. Călinescu”, 2004
- Idem, *Scienti'a Știința S. Scripture. Isagogica, Ermenevtica si Archeologica*, Blaj, Tipariul Seminarului Diecezan, 1854
- Idem, *Scieri literare*. Cuvânt înainte de Ion Brad, antologie, prefață, bibliografie și note de Ion Buzași, București, Editura Fundației Naționale *Satul Românesc*, 2005
- *** *Archivu pentru istoria și filologia poporului român*, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, Blaj.
- *Dumnezeieștile și Sântele Liturgie. Ale celor dintru sânți părinților moștri Ioan Crisostom, Basiliu cel Mare și Gregoriu Dialogul*. Cu binecuvântarea Prea-sânțitului Domnului Domn Ioan Arhiepiscopul și Metropolitul Albe-Juliei, Blaj, 1870
- *George Bariț și contemporanii săi*, vol. IV. Corespondența primită de la Constantin Papfalvi, Simion Mihali-Mihailescu, Timotei Cipariu și Alexandru Sterca Șuluțiu,

coordonatori Ștefan Pascu și Iosif Pervain. Ediție de Ștefan Pascu, Iosif Pervain, Ioan Chindriș, Dumitru Suciuc și Ioan Buzăși, București, Editura Minerva, 1978

- *** *Arhiva personală Timotei Cipariu*. Catalog întocmit de Ioana Botezan și Alexandru Matei, Biblioteca Academiei Române, București, 1982

II. CRITICAL REFERENCES

A. MONOGRAPHS

- Buzăși, Ioan, *Timotei Cipariu – scriitorul*, Blaj, Editura „Buna Vestire”, 2005
- Dăianu, Ilie, *Timotei Cipariu la a 50 aniversare de la moartea lui 3 septembrie 1887*, București, „Bucovina” I. E. Terouțiu, 1937
- Manciulea, Ștefan, *Timotei Cipariu – Contribuții monografice*, Blaj, Centrul Cultural Jacques Maritain, 2005
- Nițu, Valeriu, Vedinaș, Traian, *Arhetipuri ale permanenței românești*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1988
- Panfil, Carmen-Gabriela *Timotei Cipariu. Lingvist și filolog*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2009
- Popa, Mircea, *Timotei Cipariu, ipostazele enciclopedistului*, București, Editura Minerva, 1993

- Rațiu, Ioan, *Timotei Cipariu. Viața și activitatea lui*, Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, 1905

B. STUDIES AND ARTICLES

a. IN JOURNALS:

- Agârbiceanu, Ion, *Versificări ale lui T. Cipariu* în „Unirea”, Blaj, an XV, nr. 25 (24 iunie), 1905
- Avram, Mioara, *Timotei Cipariu, părintele filologiei românești*, în „Memoriile Secției de Filologie, Literatură și Artă”, an IX, 1987
- Bianu, Ion, *T. Cipariu. Fragmente*, în „Unirea”, Blaj, an XV, nr. 25 (24 iunie), 1905
- Bunea, Augustin, *Amintirea lui Cipariu*, în „Unirea”, anul XV, nr. festiv 25, 1905
- Idem, *T. Cipariu ca istoric*, în „Unirea”, anul XV, nr. festiv 25, 1905
- Buzași, Ion, *Cipariu și Eminescu*, în „Tribuna”, serie nouă, anul VII, nr. 12, 1995
- Idem, *Timotei Cipariu – patru ipostaze ale scriitorului*, în „Telegraful român”, anul 128, nrr. 7-8, 1980
- Idem, *O nouă monografie despre Timotei Cipariu*, în „Viața creștină”, Cluj-Napoca, serie nouă, anul V, nr. 10, 1994

- Idem, *Timotei Cipariu – epistolier*, în „Meșteșugarul literar și artistic”, Bistrița, anul V, nr. 9, 2005
- Idem, *Timotei Cipariu – omul deplin al Blajului*, în „Unirea”, Blaj, serie nouă, anul XVI, nr. 8-9, 2005
- Idem, *Timotei Cipariu – poet religios*, în „Poesis”, revistă de poezie, anul XVI, nrr. 171-173, 2005
- Idem, *Timotei Cipariu – publicist*, în „Steaua”, anul XXXI, nr. 12, 1981
- Idem, *Timotei Cipariu – scriitorul*, în „România literară”, anul XXXVIII, nr. 7, 2005
- Idem, *Timotei Cipariu în evocări literare*, în „Unirea”, serie nouă, anul XVI, nr. 7, 2005, nr. 8, 2005
- Idem, *Timotei Cipariu – orator*, în „Steaua”, an XXX, nr. 2 (febr.), 1980
- Chindriș, Ioan (editor), *Jurnalul din 1952 al lui Cipariu în „Steaua”, nr. 5, 1970, apărut inițial în „Gazeta din Transilvania”, nrr. 75-76 și 85-88 din 1852*
- Idem, *Un memorial de călătorie a lui Timotei Cipariu*, în „Steaua”, an XXI, nr. 5, 1970 (244)
- Iako, Sigismund, *Bibliografia lui Cipariu în Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, an X, 1967

- Maior, Iuliu, *Cuvântarea Păr. Iuliu Maior rostită la părăstasul pentru Timoteiu Cipariu*, în „Unirea Poporului”, Blaj, an XVII, nr. 21, 1935
- Manciulea, Ștefan, *Timotei Cipariu, gazetar*, în „Gazeta Transilvaniei”, nr. 14, 1942
- Moldovan, Ion Micu, *Timotei Cipariu – Date biografice*, în „Unirea”, an XXV, nr. 25, 1905
- Pamfil, Carmen-Gabriela, *Timotei Cipariu – primul filolog român*, în „Limba Română”, anul XVIII, nr. 1-2, 2008
- Papadopol, Paul I., *Timotei Cipariu (1805-1887)*, în „Universul literar”, anul XLVI, nrr. 1-2, 1 ianuarie 1930
- Popa, Mircea, *Eminescu la Alba Iulia. Ascultându-i pe Șaguna și pe Cipariu*, în „Astra blăjeană”, an XI, nr. 2 (39), 2006
- Idem, *Blajul și oamenii săi în ipostaze poetice*, în „Astra blăjeană”, an XI, nr. 3 (40), 2006
- Idem, *Timotei Cipariu – centenar*, în „Ateneu”, Seria nouă, anul 24, nr. 8, 1987
- Idem, *Contribuții la activitatea social-politică și literară a lui T. Cipariu*, în „Crisia”, VIII, Oradea, 1978
- Pușcariu, Sextil, *Timotei Cipariu*, în „Luceafărul”, an IV, nr.15-16, 1905

- Rațiu, Ioan, *Cipariu și ziaristica română*, în „Unirea”, anul XV, nr. festiv 25, 1905
- Simion, Eugen, *Timotei Cipariu – ilustru filolog latinist* în „Academica”, an XV, nr. 35 (febr.), 2005
- Idem, *Timotei Cipariu – ilustru filolog latinist*, în „Academica”, an XV, 1967

b. IN VOLUMES:

- Brad, Ion, *Timotei Cipariu la 1848, în 1848. Blajul și amintirea revoluției*. Volum coordonat și ilustrat de Ioan Chindriș, Blaj, 1998
- Breazu, Ion, *Timoteiu Cipariu și Italia*, în „Studii literare”, Vol. II, Sibiu, 1943
- Buzăși, Ion, Moldovan, Ion, *Timotei Cipariu în evocări literare*, Blaj, Editura „Buna Vestire”, 2005
- Manciulea, Ștefan, *Activitatea politică a lui Timotei Cipariu*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1944
- Idem, *Timotei Cipariu și Astra*. Ediție și prefață de Ion Buzăși, Blaj, Editura ASTRA, Despărțământul „Timotei Cipariu”, 2001
- Idem, *Timotei Cipariu și Astra*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1943.

- Idem, *Timotei Cipariu și Astra*. Ediție îngrijită și prefațată de Ion Buzași, Blaj, Editura Astra, Despărțământul “Timotei Cipariu”, 2001
- Mușlea, Ion, *Timotei Cipariu și literatura populară în Cercetări de etnografie și folclor*, București, Editura Minerva, 1971
- Popa Mircea, *Din relațiile lui Timotei Cipariu cu Academia Română: peripeziile unui concurs academic*, în Mircea Popa, *De la iluminism la pașoptism*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2004
- Idem, *Timotei Cipariu – poetul religios*, în Mircea Popa, *Regăsiri creștine*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2014
- Idem, *Titu Maiorescu și Timotei Cipariu*, în Mircea Popa, *Identificări. Contribuții și precizări documentare*, București, Editura Palimpsest, 2012
- *Ibidem*, în Mircea Popa, *Insertii. Contribuții și precizări documentare*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2003

C. RELIGIOUS BOOKS:

- *Biblia de la Blaj 1795*. Ediție jubiliară, Cu binecuvântarea Î. P. S. Lucian Mureșan mitropolitul Bisericii Române Unite, realizată sub înaltul patronaj al P. S. Virgil Bercea episcopul

Eparhiei române Unite de Oradea și sub egida științifică a Academiei Române Institutul de Istorie Cluj-Napoca, director Acad. Camil Mureșan, Roma, 2000

- *Biblia Vulgata Blaj 1760-1761 ("Biblia lui Petru Pavel Aron")*. Ediție princeps după manuscris inedit, coordonatori Ioan Chindriș și Niculina Iacob, I-V, Editura Academiei Române, 2005
- *Dumnezeieștile și Sântele Liturgie. Ale celor dintru sânti părinților moștri Ioan Crisostom, Basiliu cel Mare și Gregoriu Dialogul*. Cu binecuvântarea Prea-sânțitului Domnului Domn Ioan Arhiepiscopul și Metropolitul Albe-Juliei, Blaj, 1870
- *Orologhion care cuprinde urmarea orelor și câte sunt de lipsă spre săvârșirea laudelor de toate zilele*. Edițiunea a V-a, cu binecuvântarea Excelenței Sale Înaltpreasfințitului Domn Dr. Vasile Suciș Arhiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, Blaj, 1931
- *Orologiulu celu mare* (Ciasoslovu) acum antaea ora intru acestu tipu dupa originalulu grecescu revediatu si datu afara, Blasiu, în Tipografia Romaneasca, 1835

D. DICTIONARIES

- *Dicționarul explicativ al limbii române* (în continuare *DEX*), ediția a II-a, conducătorii lucrării acad. Ion Coteanu, dr. Luiza Seche și dr. Mircea Seche, București, Editura Univers enciclopedic, 1998
- *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, București, Editura Academiei R.S.R., 1979
- *Dicționarul general al literaturii române*, vol. II, București, Editura Univers Enciclopedic, 2004
- *Dictionar de literatură română. Scriitori, reviste, curente*, coordonator Dim. Păcurariu, București, Editura Univers, 1979
- *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, coordonatori Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, București, 2000
- Ducrot, Oswald și Schaeffer, Jean-Marie, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*. Traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vișan, Mariana Păuneascu, București, Editura Babel, 1996
- Hinescu, Ana, Hinescu, Arcadie, *Oameni de ieri și de azi ai Blajului*, Blaj, Editura Eventus, 1994

- *Ideologia generației române de la 1848 din Transilvania*, autori: George Em. Marica, Ioasif Hajos, Călina Mare, Constantin Rusu, București, Editura Politică, 1968
- Marino, Adrian, *Dicționar de idei literare*. Ediție și text îngrijit de Florina Ilis și Rodica Frențiu, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2010
- Mureșanu, Camelia, *Dicționar de termeni literari*. Ediția a II-a, Snagov, Editura Klim, 2008

E. LITERARY HISTORIES

- Adamescu, Gheorghe, *Istoria literaturii române*. Ediție critică, studiu introductiv și note de Paul Lăzărescu, București, Editura Eminescu, 1998
- Albu, Nicoale, *Istoria învățământului românesc din Transilvania până la 1800*, Blaj, Tipografia Lumina, 1944
- Breazu, Ion, *Literatura Transilvaniei. Studii-Articole-Conferințe*, Casa Școalelor, București, 1944
- Bucur, Marin, *Istoriografia literară românească de la origini până la G. Călinescu*, Editura Minerva, București, 1973

- Cartoian, Nicolae, *Istoria literaturii române vechi*. Postfață și bibliografie finală de Dan Simionescu. Prefață de Dan Zamfirescu, București, Editura Minerva, 1980
- Ciobanu, Ștefan, *Istoria literaturii române vechi*. Vol. I, București, Imprimeria Națională, 1947
- Cioculescu, Șerban, Streinu, Vladimir, Vianu, Tudor, *Istoria literaturii române moderne*. Vol I, București, Casa Școalelor, 1944
- Cornea, Paul, *Originile romantismului românesc*, București, Editura Minerva, 1972
- Densuseanu, Ovid, *Literatura română modernă*. Vol. I. Școala latinistă – Începuturile literaturii poetice – Cei din urmă cronicari – Îndrumări noi în Muntenia și Moldova. Ediția a III-a, București, Editura Librăriei Universală Alcalay și Co., 1922
- Ghișe, Dumitru și Teodor, Pompiliu, *Premisele politice și ideologice ale Școlii ardelene*, în *Școala Ardeleană I*. Ediție critică, note, bibliografie și glosar de Florea Fugariu. Introducere de Dumitru Ghișe și Pompiliu Teodor, București, Editura Minerva, 1983
- *Istoria literaturii române*, sub conducerea lui George Călinescu, 1964

- *Istoria literaturii române*. Vol II, *De la Școala Ardeleană la Junimea*. Comitetul de redacție al volumului: Alexandru Dima, Ion C. Chițimia, Paul Cornea, Eugen Todoran, București, Editura Academiei, 1968
- Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii române*, Chișinău, Editura Litera, 1998
- Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii românești în veacul al XIX –lea – de la 1821 înainte - În legătură cu dezvoltarea culturală a neamului*, vol. II, București, Editura Minerva, 1908
- Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea (1688-1821). Vol. II. Epoca lui Petre Maior – Excursiuni*. Ediție îngrijită de Barbu Theodorescu, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1969
- Iorga, Nicolae, *Istoria învățământului românesc*. Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Ilie Popescu Teiușan, București, București, Editura didactică și pedagogică, 1971
- Munteanu, Romul, *Literatura europeană în epoca luminilor. Iluminism, Preromantism, Sturm und Drang, Neumanismul german*, București, Editura enciclopedică română, 1971
- Murărașu, Dumitru, *Istoria literaturii române*. Ediția a III-a, București, Editura Cartea Românească, 1942

- Perpersicius, *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor*, București, Editura pentru literatură, 1964
- Piru, Alexandru, *Istoria literaturii române de la început până azi*, București, Editura Univers, 1981
- Prodan, David, *Supplex Libellus Valachorum. Din istoria formării națiunii române*. Ediție nouă cu adăugiri și precizări, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984
- Retegan, Simion, *Istoria României. Transilvania*, Volumul I, Cluj-Napoca, Editura „George Barițiu”, 1997
- Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române (De la 1900 până la cel de al doilea război mondial)*, vol. II, București, Editura Minerva, 1972
- Sigmirean, Cornel, *Intelectualitatea ecleziastică. Preoții Blajului (1806-1948)*, Târgu-Mureș, Editura Universității Petru Maior, 2007

F. LITERARY THEORY WORKS

- Anghelescu, Mircea, *Limba și literatura română, Manual pentru clasa a IX-a*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1993

- Aristotel, *Poetica*. Studiu introductiv, traducere și comentarii de D.M. Pippidi.

Ediția a III-a îngrijită de Stela Petecel, București, Editura Iri, 1998

- Bally, Charles, *Le langage et la vie*, Genève-Heidelberg, Droz, 1965
- Breazu, Ion, *Studii de literatură română și comparată*, vol I. Ediție îngrijită, bibliografie și indice de nume de Mircea Curticeanu, Cluj-Napoca, Editura Dacia Cluj, 1970
- Bulgăr, Gheorghe, *Problemele limbii literare în concepția scriitorilor români*. Antologie, studiu introductiv, comentarii, glosar, prefață de Perpessicius, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1966
- Coteanu, Ion, *Stilistica funcțională a limbii române*. Vol I, București, Editura Academiei, 1973
- Coteanu, Ion, *Româna literară și problemele ei principale*, București, Editura Științifică, 1961
- Corniță, Georgeta, *Manual de stilistică*, Baia Mare, Editura Umbria, 1995
- Crăciun, Gheorghe, *Introducere în teoria literaturii*. Ediție revăzută și adaptată pentru învățământul la distanță, anul I, semestrul I (cap. 1-7) și semestrul al II-lea (cap. 8-14)

- Duda, Gabriela, *Analiza textului literar*, București, Editura Humanitas Educațional, 2000
- Got, Miorița, Lungu, Rodica, *Literatura română: comunicare, opera literară, stilul artistic, curente literare, modele de eseuri structurale, fișe recapitulative*, Pitești, Editura Nomina, 2007
- Jakobson, Roman, *Probleme de stilistică, Culegere de articole*, București, Editura Științifică, 1964
- Marino, Adrian, *Literatura. Începuturile ideii de literatură*, în „Iașul literar”, anul XX, nr. 7, 1969
- Marino, Adrian, *Hermeneutica ideii de literatură*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1987
- Munteanu, Ștefan, *Stil și expresivitate poetică*, București, Editura Științifică, 1972
- Perelman, Chain și Olbrechts-Tyteca, Lucie, *Tratat de argumentare. Noua retorică*. Traducere și indecși de Aurelia Stoica. Prefață de Michel Meyer, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2012
- Sasu, Aurel, *Rerorica literară românească*, Seria „Universitas”, București, Editura Minerva, 1976
- Sălăvăstru, Constantin, *Mic tratat de oratorie*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010
- Tomașevshi, Boris, *Teoria literaturii. Poetica*, București, Editura Univers, 1973

- Vianu, Tudor, *Studii de stilistică*. Ediție îngrijită cu studiu introductiv și note de Sorin Alexandrescu, București, Editura didactică și pedagogică, 1968
- Wellek, René; Warren, Austin, *Teoria literaturii*. În românește de Rodica Tiniș. Studiu introductiv și note de Sorin Alexandrescu, București, Editura pentru literatură universală, 1967

G. OTHER WORKS AND STUDIES

- Birtz, Mircea Remus, *Considerații asupra unor traduceri biblice românești din sec. XIX-XX*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2013
- Bodea, Cornelia, *Lupta românilor pentru unitatea națională 1834-1849*, Editura Academiei, București, 1967
- Buzași, Ion, *Școala ardeleană și spiritul Blajului*, în *Școala Ardeleană: omagii lirice*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2014
- Idem, *Andrei Mureșanu Monografie*. Ediția a II-a, revăzută și completată, Bistrița, Editura Charmides, 2013
- Budai-Deleanu, Ion, *Țiganiada sau Tabăra țiganilor*. Ediție îngrijită de J. Byck. Studiu introductiv de Ion Oana, București, Editura de Stat pentru literatură și artă, 1953

- Blaga, Lucian, *Hronicul și cântecul vârstelor*. Ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de Ion Bălu, București, Editura Ion Creangă, 1984
- Bălu, Ion, *Elevul Lucian Blaga*, în Lucian Blaga, *Hronicul și cântecul vârstelor*. Ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de Ion Bălu, București, Editura Ion Creangă, 1984
- Boldan, Emil, *Școala ardeleană*. Antologie. Ediție îngrijită, note și prefață de Emil Boldan, București, Editura Tineretului, 1959
- Brateș, Radu, *Aspecte din viața Blajului*. Ediție îngrijită de Voichița Ionescu și Liana Biriș, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2008
- Idem, *Oameni din Ardeal*, Editura Minerva, București, 1973
- Breazu, Ion, *Literatura Transilvaniei*, București, Casa Școalelor, 1944
- Caian, Dimitrie, *Teologie dogmatică. După învățătura bunilor credincioși Dascăli întocmită, cu mărturii din S. Scriptură, și din Sf. Părinți întărită spre învățătura Clerului celui tânăr Rumânesc așezată și tipărită. Cu blagoslovenia Excelenții Sale, Prea Luminatului, și prea Osfințitului Domnului Domn. Ioan Bobb. Vlădicul Făgărașului, și a Prea Înălțatei Cesaro Crăești Mărimi Sfeatnic din lăuntru,*

[I-III], în Blaj la Mitropolie anulu [1804-1811], cu Tipariul Seminarului

- Caracostea, Dumitru, *Expresivitatea limbii române*, București, Fundația regală pentru literatură și artă, 1942
- Câmpan, Diana, *Introducere în cercetarea științifică: litere și teologie*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2009
- Cheresteșiu, Victor, *Adunarea națională de la Blaj*, București, 1966
- Comșa, Nicolae, *Dascălii Blajului. Seria lor cronologică cu date bio-bibliografice*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1940
- Creangă, Ion, *Povești, povestiri, amintiri*. Cuvânt înainte de Domnica Filimon, București, Editura Ion Creangă, 1987
- Duicu, Serafim, *Pe urmele lui Samuil Micu-Clain*, București, Editura Sport-Turism, 1986
- Dumitran, Daniel, *Formația clerului greco-catolic la începutul secolului al XIX-lea: spre constituirea unei categorii elitare?*, în „Annales Universitatis Apulensis, Series Historica”, anul I, nr. 14, 2010
- Eminescu, Mihai, *Scrieri politice și literare*, București, Editura Minerva, 1905
- Idem, *Poezii*, București, Editura Ion Creangă, 1983
- Evolcean, D., *Enciclopedia*, în *Enciclopedia Română*, publicată din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii

pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, coordonată de dr. C. Diaconovich, vol. II, Sibiu, Editura și Tiparul lui W. Krafft

- Gană, George, *Opera literară a lui Lucian Blaga*, în Lucian Blaga, *Hronicul și cântecul vârstelor*, Chișinău, Editura Hyperion, 1993
- Gherman, Alin-Mihai, Mârza, Eva, *Studiu filologic la Bucoavna de la Bălgrad 1699*. Ediție critică tipărită cu binecuvântarea P.S. Emilian, Episcop al Alba Iuliei, Sibiu, 1989
- Ghimpeșcu, Spinu [pseudonimul lui Iosif Vulcan], *Cine să scrie istoria literaturii noastre?*, în Iustin Popfiiu, *O privire fugitivă peste literatură română și lipsa unei critice a literaturii române (1870)*. Restituire, prefață, ediție îngrijită, note și comentarii de Ion Simuț, Oradea, Biblioteca revistei Familia, 2016
- Goția, Anton, *Continuitate și modernizare de la P. Pavel Aron la T. Cipariu – Studiu lingvistic și istorico-liturgic*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2006
- Grecu, Victor, *Școala Ardeleană și unitatea limbii române literare*, Timișoara, Editura Facla, 1973
- Hanță, Alexandru, *Idei și forme literare până la Titu Maiorescu*, București, Editura Minerva, 1885

- Heliade Rădulescu, Ion, *Pagini alese*, București, Editura Tineretului, 1961
- Heliade Rădulescu, Ion, *Opere II*. Ediție critică cu introducere, note și variante de D. Popovici, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1939,
- Iacob, Mârza, *Școală și națiune (Școlile de la Blaj în epoca renașterii naționale)*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1987
- Iorga, Nicolae, *Oameni care au fost*. Ediție îngrijită, prefață și note de Ion Roman, București, Editura pentru literatură, 1967
- Lupeanu-Melin, Alexandru, *Evocări din viața Blajului*. Ediție, prefață și glosar de Ion Buzași, Blaj, Editura Arhidiecezană „Buna Vestire”, 1999
- Idem, *Sufletul Blajului*, Astra Culturală, Blaj, 1931
- Macrea, Dimitrie, *Lingviști și filologi români*, București, Editura Științifică, 1959
- Maiorescu, Titu, *Critice 1866-1907*, Vol. I, București, Editura Socec, 1931
- Marica, George Emilian, *Foaie pentru minte, inimă și literatură. Bibliografie analitică cu un studiu monografic*, București, Editura pentru Literatură, 1970
- Mălinaș, Ioan Marin, *Situația învățământului bisericesc al românilor în contextul reformelor din timpul domniei*

împărătesei Maria Tereza (1780-40), a Împăraților Iosif al II-lea (1780-90) și Leopold al II-lea (1790-92), Oradea, Editura „Mihai Eminescu”, 1994

- Micu, Samuil, *Scurtă cunoștință a istorii românilor*. Ediție îngrijită și introducere de Cornel Cîmpeanu, București, Editura Științifică, 1963
- Idem, *Carte de roagaciuni pentru evlavia homului chreștin*, Viena, 1779
- Moldovan, Ion, *Școlile Blajului. Antologie aniversară*, Blaj, Editura „Buna Vestire”, 2009
- Munteanu, Romul, *Contribuția Școlii ardelene la culturalizarea maselor*, București, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, 1962
- Nicolescu, Aurel, *Școala ardeleană și limba română*, București, Editura Științifică, 1971
- Noica, Constantin, *Eminescu – omul deplin al culturii românești*, în „Conferințele Bibliotecii Astra”, nr. 2, 2007
- Pervain, Iosif, *Studii de literatură română*, Cluj, Editura Dacia, 1971
- Pop Reteganul, Ion, *Amintirile unui școlar de altădată*. Ediția a II-a, revăzută și îngrijită de Cornel Cotuțiu, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2006

- Popa, Sorin, *Curierii ideii naționale*. Rolul tinerimii școlare române în mișcările naționale din anul 1848, Tipografia Națională, Cluj, 1936
- Simion, Eugen, *Ficțiunea jurnalului intim*. Volumul I – *Există o poetică a jurnalului*. Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Virtual, 2010
- Idem, *Ficțiunea jurnalului intim*. Volumul III – *Diarismul românesc*. Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Virtual, 2010
- Idem, *Dimineața poezilor: eseu despre începuturile poeziei române*. Ediția a IV-a revăzută și adăugită. Postfață de Valeriu Cristea, Iași, Editura Polirom, 2008
- Idem, *Ion Inochentie Micu (Klein), părintele Școlii Ardelene*, în „Limbă și literatură română”, nr. 1, 1993
- Teodor, Pompiliu, *Sub semnul Luminilor. Samuil Micu*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2000
- Vianu, Tudor, *Postume*, București, Editura pentru literatura universală, 1966
- Vulea, Camelia, *Din activitatea lui Dimitrie Moldovan după 1863. Participarea la Dieta de la Sibiu*, în „Revista Bistriței”, XVI, 2002